

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS - Izhaja štirinajstredno med šolskim letom - Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/1, telefon 22-284 - Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din - Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 18. FEBRUARJA 1972
LETO XXIII. - ŠT. 4

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

Pomembnost priznavamo, ob denarju pomišljamo

25. januarja je bila v Ljubljani seja Zveze delavskih univerz, ki jo je vodil novi predsednik zveze Marjan Lah. Obravnavali so program Zveze delavskih univerz za leto 1972, finančni načrt, pravilnik o organizaciji in sistematizaciji delovnih mest sekretariata zveze, ob tem pa znova načeli razpravo o pomembnosti in vlogi zveze ter njenih članic, pa tudi o odnosu družbe do delavskih univerz.

Splošno mnenje je, in to ne brez razloga, da so si delavske univerze v letih svojega obstoja pridobile med drugim tudi neko svojstveno značilnost: to so institucije, ki se najbolj neposredno odzivajo na potrebe delovnih organizacij in posameznikov... Obravnava najrazličnejše problematike je zajeta v treh temeljnih področjih njihove dejavnosti: družbeno, strokovno in splošno izobraževanje.

Pravijo, da nastopa novo obdobje v dejavnosti teh institucij - njihova temeljna naloga naj bi postalo spet družbenopolitično izobraževanje delavcev. Izobraževanje torej, na katerega smo v preteklih letih zlagoma pozabljali. Od vseh izobraževalnih institucij so storile na tem področju največ prav delavske univerze. Lanski podatki sicer kažejo, da je zanimanje za tovrstno izobraževanje (v primerjavi s preteklimi leti) upadlo, saj zajema le 8% dejavnosti delavskih univerz družbenopolitično izobraževanje, 38% strokovno in 60% splošno izobraževanje (od tega je 30% učenja tujih jezikov).

Družbenopolitično izobraževanje je nujnost - so poudarili na seji - zato ga je treba strokovno ovrednotiti in vnesti v programe. Lotiti se ga moramo načrtno, ugotoviti, kakšne kadre potrebujemo za to delo, kakšni so pogoji in metode za tovrstno izobraževanje. Prav na tem področju je namreč še vrsta nejasnosti, saj nimamo znanstveno raziskane družbenopolitne terminologije, mnogo najaktualnejših vprašanj ni teoretično razščiščenih itn.

V razpravi pa smo slišali tudi mnenje, da je tako „kampanjsko“ izobraževanje neracionalno, in vprašanje, zakaj so delavske univerze deležne pozornosti namo takrat, kadar jih potrebujemo. V zadnjih letih so se namreč morale hočeš nočeš same

ubadati s številnimi problemi, očitali so jim komercialnost. In še danes smo tako daleč, da te institucije niso sposobne reagirati hitro in streči trenutnim potrebam. Opozarjali so, da delavske univerze ne morejo imeti „kadrov v izlozbi“, v trenutku usposobljenih za tako ali drugačno izobraževanje. Družbenim dejavnikom je bilo vedno jasno, kaj naj delavske univerze opravijo, ko pa je bilo treba dati denar, so temeljito pomišljali ob vsakem dinarju. Prav ta trenutna pozornost je odsev nepravilnega odnosa do delavskih univerz. Družba bi morala

tem institucijam nuditi take pogoje, da bi lahko permanentno in kakovostno izobraževale in ne-le „gasile ogenj“.

Vsekakor: treba se je lotiti izobraževanja po induktivni poti, na podlagi dokumentacije in raziskav. Šele na podlagi ugotovljenih potreb bodo delavske univerze lahko nastopile v aktivni vlogi.

Delavske univerze so pripravljene prevzeti novo nalogo v dogovoru z ZK, SZDL in sindikati. Pri usmerjanju njihovega dela bo lahko opravila zveza pomembno delo - kot povezovalka med „naročniki“ in „izvajalci“ in predvsem kot andragsko svetovalna služba.

Področje izobraževanja odraslih, ki je brez prave tradicije in se šele uveljavlja, je bilo namreč v preteklih letih prikrajšano tudi za strokovne službe; teh je odločno premalo tako pri za-

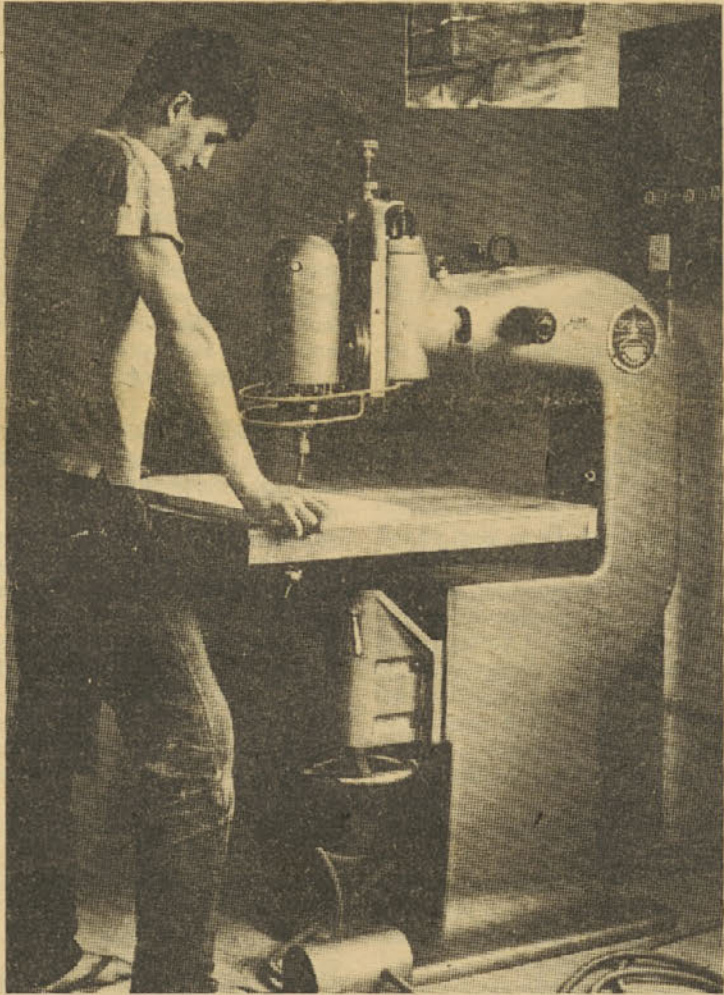
vodu za šolstvo, gospodarski zbornici, republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo.

Obiski pedagoških svetovalcev so bili doslej v teh institucijah prava redkost. Obljubljajo, da bo v prihodnje bolje in da bo tudi področje izobraževanja odraslih enakopravno obravnavano.

In še o vlogi direktorja smo slišali na tej seji zanimiv predlog: „Potegnimo vzporednico z ostalimi šolami! Na vseh vzgojnoizobraževalnih zavodih naj bi bil ravnatelj tudi pedagoški vodja. Podobno funkcijo bi morali imeti tudi direktorji delavskih univerz; tudi v teh institucijah naj bi bil pouk tak, da bi ustrezal normativom sodobnega učnega procesa.“

Tistim, ki bodo izobraževali, je treba dati na voljo sodobne ustrezne priročnike, didaktična sredstva in učne pripomočke. Poskrbeti je treba za strokovno usposabljanje kadrov, ki delajo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tehnični pouk in njegova vloga v naši šoli

Ne le učitelji v Pomurju, tudi učitelji tehničnega pouka v Žalcu smo bili zelo zaskrbljeni zaradi predloga novega učnega načrta. Gotovo otroci ne smejo biti preobremenjeni - toda težko breme našega sedanjega učnega načrta ne temelji le na tehničnem, glasbenem in likovnem pouku.

Govorim iz svoje izkušnje: fizika in tehnika sta neločljivi stvari in se v gospodarstvu vse bolj združujeta. V šoli pa gresta navadno vsaka svojo pot. Na sestanku v Žalcu smo slišali več primerov logičnega dopolnjevanja teh dveh predmetov. Če bi učence pri tehničnem pouku izdelal npr. navadno nihalo, ki bi ga potem pri pouku fizike preizkušal, meril nihajni čas, spreminjal amplitudo, dolžino nitov in težo nihala, bi tako najbolj znorno spoznal fizikalne zakonitosti.

In vendar nenadoma trdijo, da je tehnični pouk tako rekoč

odveč - tik za njim pa sta glasbeni in likovni. Ze s tem, da bi se otroci lahko sami odločali za nek predmet, bi bila storjena velika napaka - kajti predmet se tako razvrednoti. Otrok mora odločiti samo o stvareh, katerim je dorasel. V primeru svobodnega odločanja bi bilo boljše predmet črtati s predmetnika ter ustanoviti ustrezne krožke - za katere se otroci tako ali tako že doslej lahko svobodno odločajo. (Kako naj otrok npr. dobiva slabe ocene iz predmeta, za katerega se je prostovoljno odločil? Ali se mu predmet ne bo uprl? Ta učence bo gotovo „prešedelal“ drugam.)

Pionirsko delo na področju tehnične vzgoje je na naših šolah opravljeno. Šole so povečini opremljene z učilnicami za tehnični pouk in učitelji postajajo za ta pouk vse bolj usposobljeni. Uspehi so tu - četudi jih doslej še niso znanstveno raziskovali. Poznam več učencev -

zdaj že mojstrov - ki so šoli iz srca hvaležni za tehnični pouk. Znana slovenska obrt izumira. To je zakon razvoja. Vendar ne pozabimo, da je v množici gospodinjstvih in drugih aparatov treba zelo pogosto kaj popraviti. Nikomur tudi ne bo škodilo, če bo poleg teoretičnega znanja o zakonih nihanja znal npr. popraviti nihalo stare, pododovane stenske ure. Pri tehničnem pouku si učenci pridobijo spretnost in delovne navade. Prav zaradi tega pa so naši ljudje cenjeni delavci doma in v drugih evropskih državah.

Prepričan sem, da je sestavljanje novega učnega načrta resno in odgovorno delo - in da našo šolo vse preveč vodimo v vode teoretičnega znanja. Predmeti, kjer se nekaj dela ali vzgaja - so tako rekoč odveč. To je zmota.

Iz dopisa
VINKA PEVCINA

(srečno novo leto...)

Končno si tudi prosvetni delavec (PROSVETNI DELAVEC) iskreno želi srečno novo leto! - Kasno je za takšno čestitko - in vendar prekmalu: še vedno niso znana proračunska sredstva za prosveto v letu 1972. Čakal bi še dlje - pa je snežaku na karikaturi že pošteno vroče (od naraščajočega sonca, ne od skrbi za naše šolstvo) in se mi lahko še stopi, saj ni pustna šema. Potem bi vse popal.

NOVA VRSTA POKLICNIH ŠOL

Prvič možnost poklicnega izobraževanja v »javni šoli«

Letos bo začela delovati v naši republiki nova vrsta poklicnih šol, ki smo jim dali splošen skupen naziv - Šole za specializirane delavce. Kakšne bodo te šole, katerim poklicem bodo namenjene, katere učence sprejemale in kakšno mesto bodo zavzemale med drugimi strokovnimi šolami?

Pedagoška javnost pozna to vrsto šol morda iz razprav, ki so se razvile ob zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij v letu 1970. Ta zakon je namreč dal pravno osnovo in enoten okvir za to novo vrsto poklicnih šol. Ze takrat je bilo marsikomu nejasno: ali ustanovljamo te šole (za vpis vanje ni potrebna končana osnovna šola) zaradi žrtev osnovnošolskega osipa ali zaradi potreb gospodarstva.

Šole za specializirane delavce bodo praviloma sprejemale mladino in odrasle, čeprav ne bodo imeli uspešno končane osnovne šole. Spodnja zahtevana izobrazba bo - uspešno končanih vsaj šest razredov osnovne šole. V nekaterih primerih pa bodo poklicne zahteve verjetno terjale končano osnovno šolo.

Šole za specializirane delavce so namenjene pripravi na vrsto manj zahtevnih industrijskih in obrtnih poklicev, ki jih potrebuje gospodarstvo v sedanji fazi tehnološkega razvoja in delitve dela. Gre za poklice, ki zahtevajo ožjo kvalifikacijo, poleg praktične usposobljenosti za vrsto opravil torej tudi vsaj skromno strokovno teoretično podkovanost. Za take poklice ni potrebna široka poklicna izobrazba, ki jo dajo danes dve ali triletni poklicne šole, ki delujejo po zakonu o srednjem šolstvu. Kot podlaga za strokovno teoretične predmete v glavnem zadošča šest razredov osnovne šole, po potrebi pa manjkajoča znanja, npr. iz kemije ali fizike, obdelajo pri strokovnih predmetih pred poklicno tehnologijo ali kot njen prvi del, iz matematike pa pri strokovnem računstvu.

Število poklicev, za katere naj bi usposabljale šole za specializirane delavce, je precejšnje. Novejša raziskava o razvoju obrtnih poklicev pri nas je pokazala, da terja sedanja delitev dela in tehnologije v obrti le za eno tretjino zaposlenih široko poklicno izobrazbo, za dve tretjini pa ožjo kvalifikacijo, kakršno naj bi dale te nove poklicne šole. Podobne spremembe v strukturi poklicev imamo tudi v industriji, saj je npr. v naši obutveni industriji nekdanjega univerzalnega čevljarja nadomestilo pet ožje specializiranih poklicev (izdelovalec zgornjega dela obutve, pri krojevalcu zgornjega dela obutve, izdelovalec spodnjega dela obutve itd.). Takih ožjih poklicev je ugotovljenih v črni metalurgiji za sedaj 11, v gumarski industriji 6. Nekaj obrtnih poklicev: krovec, parketar, termoplastik, mehanik za kollesa, vulkanizer, dimnikar. Med gostinskimi poklici sodijo v to vrsto: sobarica, hotelski vratar in gostilničar.

Nomenklatura teh poklicev, ki jo določa gospodarska zbornica SR Slovenije, je v prvi seriji prinesla v letu 1971 seznam 64 poklicev, katerim se bo pridružilo kmalu še več drugih.

Doslej so za večino teh poklicev priučevali v samih delovnih organizacijah, s skromnim teoretičnim delom programa ali brez njega. Tisti, ki so se tako izučili za poklic, niso imeli javno priznane strokovne izobrazbe. Bili so vse življenje polkvalificirani delavci, ali pa jim je bila kvečjemu interno priznana kvalifikacija. Po raziskavi zavoda za šolstvo SR Slovenije se je leta 1969 samo v večjih podjetjih v naši republiki priučevalo za te poklice „ozkega profila“ 4689 mladih delavcev. Še jasnejši nam postane delež teh poklicev - poleg nekvalificirane delovne sile in šolanih kadrov, če upoštevamo, da je bilo l. 1968 v naši republiki med zaposlenimi le 44% tistih, ki so poleg osnovne šole imeli še kako drugo (srednjo ali višjo) šolo.

Šole za specializirane delavce so tako brez dvoma korak naprej v našem sistemu strokovnega izobraževanja, saj bo poklicna priprava v verificiranih šolah zagotovo temeljitejša in bolj široka, kot je bila ponavadi v sami delovni organizaciji. Medtem ko je po navedeni analizi izobraževanja v delovnih organizacijah trajalo interno izobraževanje za te poklice povprečno le 201 uro, je zdaj toliko ur predpisanih samo za splošnoizobraževalne predmete: slovenski jezik, nastanek in razvoj nove Jugoslavije ter družbena ureditev SFRJ, organizacija in ekonomika podjetij. Strokovnoteoretični predmeti bodo imeli največkrat še enkrat toliko ur, celotno izobraževanje pa bo trajalo eno do dve leti. Čeprav se bodo torej odpirale te šole zaradi potreb našega gospodarstva, pomenijo veliko za mladino, ki ne konča uspešno osnovne šole. Ta mladina

(Nadaljevanje na 5. strani)

Redni razpis

PROSTIH DELOVNIH MEST

Letošnji redni razpis prostih delovnih mest bo izšel v Prosvetnem delavcu 14. aprila. Šolska vodstva prosimo, da pošljejo razpise republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Župančičeva 3 - najkasneje do 20. marca.

ZAKAJ TAKO?

Le dve uri za Prešernov dan

Nisem prvi, ki se oglašam v zvezi s praznovanjem slovenskega kulturnega praznika, ki po novem šolskem koledarju ni več pouka prost dan.

Zdaj imamo za Prešernov dan namesto prostega dne na voljo le dve uri, ki jih lahko vzamemo od pouka.

Prešernov dan naj bi bil resnično praznik vse naše mladine. Šole naj bi ob tej priložnosti pripravile kvalitetne prireditve, na katerih bi seznanili dorasajočo mladino s slovenskimi umetniki.

Rešitev je kaj preprosta, ne vem pa, če je za vse sprejemljiva. Ker je v novem koledarju že močno skrženo število šolskih dni, predlagam naslednje: imamo štiri športne dni; zakaj ne bi imeli le treh, enega pa bi lahko „spremenili“ v kulturni dan.

Prav bi bilo, da bi tudi tisti, ki so o tem spregovorili krojili usodo novemu koledarju. Torej — ali lahko upamo, da bomo v prihodnjem šolskem letu spet tako praznovali Prešernov dan, kot smo ga pred leti?

BORIS ŽUŽEK

Seja koordinacijskega odbora stalne konference jugoslovanskih založnikov šolskih knjig

Pred desetimi leti so jugoslovanski založniki šolskih knjig z namenom, da skupno rešujejo nekatere probleme na tem področju, ustanovili svoje združenje — Stalno konferenco jugoslovanskih založnikov šolskih knjig.

ČLANI KONFERENCE SO: Zavod za izdajanje udžbenika iz Beograda, Školska knjiga iz Zagreba, Zavod za izdajanje udžbenika iz Sarajeva, Pokrajinski zavod za izdajanje udžbenika iz Novega Sada, Pokrajinski zavod za izdajanje udžbenika iz Prištine, Prosvetno delo iz Skopja, Edit iz Reke ter Državna založba Slovenije in Mladinski knjiga iz Ljubljane.

Sodelovanje med založniki šolskih knjig iz vseh republik in pokrajin je bilo doslej uspešno. Stalna konferenca predstavlja založnike tudi v mednarodnem sodelovanju pri realizaciji kulturnih konvencij, med katerimi je trenutno posebno Mažarska.

Na seji dne 9. in 10. februarja so zastopniki iz vse Jugoslavije razpravljali o sedanjem in prihodnjem delu konference.

Stalna konferenca je organizirala uspešen simpozij o sodobnem učbeniku, izdaja revijo Pouk zgodovine, v pripravi pa je tudi izdajanje revije Sodobna matematika.

Določeno vlogo tako pri populariziranju učbenikov in učil kot tudi pri ugotavljanju potreb po šolah bi imeli republiški prosvetni listi, ki pridejo v vsako šolo.

STALNA KONFERENCA JUGOSLOVANSKIH ZALOŽNIKOV ŠOLSKIH KNJIG bo poskušala združiti vse izdajatelje učbenikov in učil.

Tudi na Dolenjskem aktiv domskih delavcev

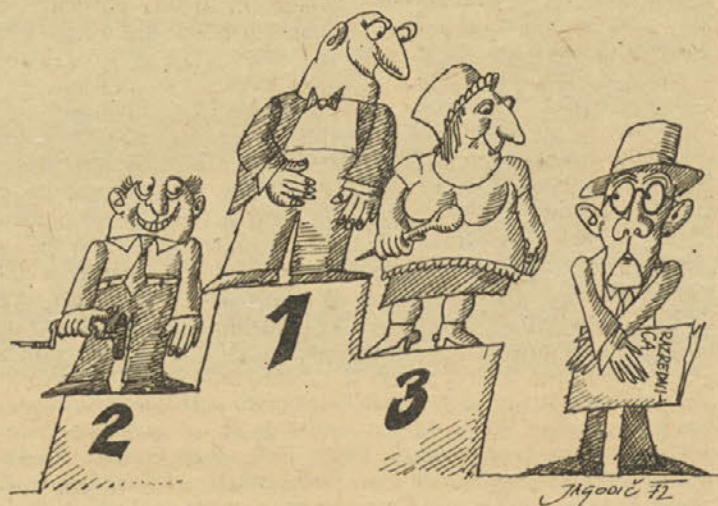
Šestim domskim aktivom vzgojiteljev in ravnateljev dijaških domov Slovenije se je sredi letošnjega januarja pridružil tudi aktiv domskih delavcev Dolenjske, ki združuje šest dijaških domov: Kočevje, Črnomelj, Sevnica, Krško, Brežice in Novo mesto.

Problem so si v vseh domovih bolj ali manj podobni, zato so prosvetni delavci v domovih na Dolenjskem pozdravili prvi sestanek domskih delavcev, saj upajo, da se jim bo tako hitreje posrečilo izkoptati iz težav, pa tudi strokovno izpopolnjevati.

Res je, da smo v zadnjem času začeli bolj resno in določeno razpravljati o domski problematiki v občini in republiki. Tudi mladina je na svojih konferencah sprejela vrsto skle-

MARJAN TRATAR

KISLE RESNICE

Cena učitelja v samoupravnem sporazumu

Dva članka, (J. Šifer: Prosveta, financiranje in samoupravni sporazumi — Sodobnost 1: Lotrič: Kako vrednotimo učiteljevo delo — Delo), ki sem ju prebrala v prvih dneh letošnjega leta, sta me spodbudila k pisanju naslednjih misli, ki naj prikazuje še nekatere probleme našega šolstva in financiranja.

1. Novo leto, je za nas prosvetne delavce novo le glede financiranja, sicer pa smo sredi dela in napisali smo prve — polletne obračune dela nas in učencev.

Proti koncu preteklega leta so potrjevali samoupravni organi s precejšnjo naglico samoupravne sporazume o delitvi osebnih dohodkov. V kolektivih je bilo tedaj in že prej izrečenih precej kritičnih misli, ki pa odnosov in razmerij med posameznimi izobražbenimi stopnjami učiteljev glede denarnega vrednotenja niso spreminile.

Zakaj? Izhajajoč iz zakona o osnovni šoli delamo v osnovni šoli učitelji s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo. Naše delo je vzgojno — izobraževalno. Uresničujemo učni načrt za osnovne šole, vse cilje osnovne šole zapisane v učnem načrtu in v zakonu o osnovni šoli.

Tolikšnega razpona med učitelji s srednjo in visoko izobrazbo torej ne opravičuje delo, temveč predvsem iz-

obrazba. Le-ta naj bo vsakomur priznana, ovrednotena, toda razmerja naj bodo razumovna, sprejemljiva. Poudarjam: ne gre le za količino denarja; za vsakega učitelja je pomembna pravilna ocena in cena njegovega dela v primerjavi z drugim na isti ustanovi.

Kako nepravilno je vrednotenje dela učitelja s srednjo izobrazbo, naj pokaže še naslednji primer: Po 35 letih dela odhaja predvsem živčno utrujen v pokoj.

3. Nemalo slabe volje je bilo v začetku šolskega leta, ko so v šolah uveljavili nova določila o učni obveznosti. Ponovno smo bili učitelji razrednega pouka diskriminirani v primerjavi z ostalimi.

2. O kadrovskih problemih sta oba avtorja v omenjenih člankih spregovorila dovolj kritično. Omenim naj še en problem: feminizacija pedagoškega poklica. Že v preteklosti so v

tem poklicu prevladovala ženske, toda danes najdete učitelja razrednega pouka le še med starejšo generacijo, ostali so ali na vodilnih položajih, so doštudirali ali pa sploh odšli iz prosvete. Zanimivi bi bili podatki, koliko učiteljev (ne glede na spol in izobrazbo) je zapustilo pedagoško delo.

4. V splošno nezadovoljstvo učiteljev s srednjo in višjo izobrazbo je poslala TIS Ljubljana v decembru 1971 obširno priporočilo, naj samoupravni

republiškemu sindikatu; republiškemu izvršnemu svetu; gospodarski zbornici Slovenije.

List PROSVETNI DELAVEC je vaše glasilo — ni pa v njegovi pristojnosti, da samoupravne sporazume, ki ste jih prosvetni delavci podpisali, kakorkoli dopolnjuje, spreminja — kritizira ali ocenjuje.

Tek na dolge proge

Učitelj je vzdržljiv. Prekosi vse maratonce, a nikoli ne govore c njem kot o zmagovalcu.

Najprej je tekel za plačo. Tu sicer še ni dohitev vseh, ki dirkajo pred njim, a nihče ne pravi, da jih ne bo.

Učitelj: pa teče in teče. Vrhovna oblast mu kdaj vrže kaj pod noge, a tega se je navadil. Pošlje mu kake obrazce, ki jih ne zna izpolniti.

Najhujša je dirka za uglednostjo, a v tej disciplini učitelj omaguje. Kdaj le si bo pridobil ugled? Vsi so že gospodje, edino on je ostal tovariš.

Pedagoški maraton je na zadnji progi neuspešen. Nič ne pomaga, nismo produktivni.

Kljun je otrsala

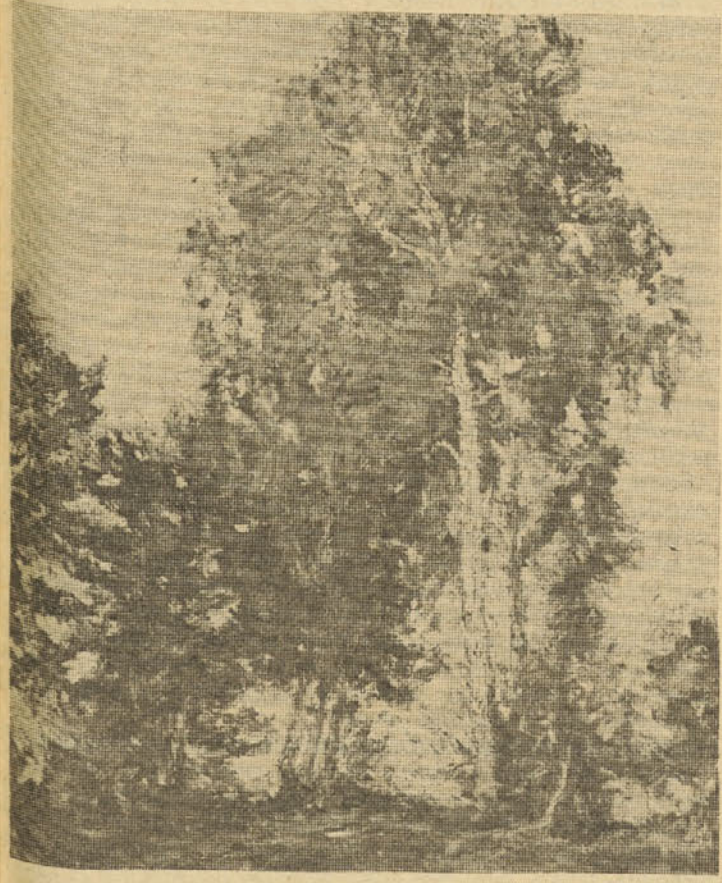
BERTA GOLOB

RIHARD JAKOPIČ

Najmočnejši vtis zgodnjega otroštva: megličasto ljubljansko barje z razpuščajočimi se obrisi predmetov, zavrtih v sivino kot v vato — in zmagoslavni dir sončnih žarkov skozi ta puhasti svet, dir, ki sproti, ko trga pajčolan, spreminja podobo vsega, kar sreča, spreminja obrise, barve, obstojnost predmetov, spreminja v nebrzdano, previjajočo se, mogočno energijo samo bistvo tega, kar je. Ali, pravzaprav, ne: razkriva bistvo tega, kar je, ker je to bistvo: Spreminjanje, Akcija, Energija.

Tak uvod v knjigo o slikarju Rihardu Jakopiču, tem našem umetniku evropskega merila ter hkrati duhovnem vodji našega impresionizma. Nujno je treba omeniti to dvojno podobo velikega umetnika: na eni strani Jakopič kot bojevnik za nov umetniški izraz in na drugi strani organizator samostojnega umetniškega življenja pri nas. Toda za slovensko samostojnost ni bilo mogoče voditi boja z Dunaja — prenesti ga je bilo treba domov. To svoje spoznanje je Jakopič tudi uresničil — čeprav je tako sebe prikrajšal za tisto, kar bi morda še lahko dosegel kot umetnik. Kot bojevnik za

BREZE (olje, Rihard Jakopič)

slovensko samostojnost pa je leta 1900 pripravil prvo slovensko umetnostno razstavo v Ljubljani. Za Slovence je to pomemben dosežek. Dal je Sloveniji razstavni prostor (Jakopičev paviljon, odprt 1909), risarsko šolo in temelji zbirke sedanje Narodne galerije, ko je na razstavi leta 1910 zbral 250 del slovenskih umetnikov, nastalih od 1830 do 1910.

O vsem tem podrobneje pripoveduje monografija. Glavna vsebina knjige pa so vendarle reprodukcije slik in skic Richarda Jakopiča (81 barvnih reprodukcij in 50 skic ter risb je v knjigi). Te nam jasno predstavljajo umetnika. Danes spoznavamo: umetnik je tako ostro postavil svoj program, da ga lahko imenujemo soinicijatorja čistega slikarstva, ki se je povsem uresničil šele v petdesetih letih. Jakopičevi vrhunski dosežki ga postavljajo v evropski svet.

Zmeraj bolj jasno postaja, da njegove slike že v prvi dobi niso vtisi, temveč prividi, ne „stimunge“, temveč materializacija čustva: Jakopič slika čustvo in ga preobraža v fakturo. Vse bolj postaja njegovo slikanje absolutno slikarstvo, ki ustvarja samo svoj svet, svoje zakonitosti v tem svetu, pri čemer umetnik uživa v sami pikturalnosti. Slika je vedno bolj samo materializirana barvna energija. Podoben je pri motivih, h katerim se je slikar vedno vračal. V knjigi lahko to zasledujemo pri brezah, podobah ob klavirju (kjer je umetnik želel naslikati glasbo), kot tudi ob nešteto krat naslikanih križankah in motivi ob Savi. Daleč je presegel dobo, v kateri je živel; izrazna moč njegovega ustvarjanja nam je danes bliže, bolj živa in dragocena, kot je bila v času njegovega življenja. (Citati so iz UVODA Zorana Kržišnika.)

Barvne reprodukcije monografije so bile natisnjene v Milanu pri Arti grafiche Ricordi. Cena knjige, ki ima 232 strani velikega formata (vezana je v platno), je 350 dinarjev. Izdala jo je DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE. Pri likovnem pouku v resnici predstavlja učencem del našega slikarstva — kot tudi del slikarstva na sploh.

Srečanje dveh pokrajin

V galeriji Mestne hiše v Kranju so 4. februarja odprli razstavo slik skupine DHLM (Danč, Hauko, Logar, Mesarič) iz Murske Sobotice. Hkrati razstavlja Gorenjska skupina 72 v Murski Soboti (slikarji: Milan Batista, Herman Gvardjančič, Boris Jesih, Saša Kump, Kamilo Legat, Henrik Marchel, Franc Novinc, Boris Sajovic (kipar), Štefan Simončič, Vinko Tušek in Melita Vovk-Štih). Gostovanje oziroma kakovostna izmenjava skupin pomeni napredek v kulturnem sodelovanju obeh pokrajin, saj predstavlja obveščanje o likovnem ustvarjanju in je izraz njegove dejavnosti. Tu sta pokrajini, ki sta enaki po prizadevanjih, različni pa po možnostih uveljavljanja na kulturnem področju.

Razstavljeni dela ak. slikarjev (Hauka, Logarja, Mesariča, Danča) spregovorijo v imenu slikarjev-a o vsakem — drugače. Čeprav veže prve tri (Hauka, Logarja in Mesariča) skupna ekspresionistična smer, ostajajo dela prepričljivo osebna: orginalna celota posameznika. Slikar Danč sodi med impresioniste, v njegovih delih je odsev impresionistov pred petdesetimi leti.

Slikar Hauko nam v svojih oljih: Oblaki, Ležeča, Vrata nevsiljivimi, umirjenimi barvami (svetlo-modra, vijoličasta, bela in črna) pokaže svoj svet ekspresije, ki sloni na konkretni upodobitvi človeka v posebnih prostorskih rešitvah. Novo likovno občutje izražajo Mesaričeve slike: Osnutek za nedeljo, Študentje z lutko in druge, pri katerih prevladuje temna barva in skoraj geometrijska natančnost forme.

Logarjeva ekspresionistična dela so sveža, lahko bi jih prišteli v ornamentiko. (Spominjajo na novejšo grafično vrsto — serigrafijo). Značilne so svetle, pastelne barve (Coca-cola).

Dančeva dela so impresije v pretežno temnih barvah, dopolnjenih z živornenimi z živordečimi in zelenomodrimi kontrasti (Spomin na njega, Pokrajina itd.).

Cvetje pedagogu — skladatelju

Otvoritev razstave je obogatil koncertni večer skladb Petra Liparja ob 40-letnici njegovega dela. Skladateljevo ime nam je dobro znano, saj je povezano z našo glasbeno ustvarjalnostjo vseh vrst.

Slavljenec se nam je v dolgih letih predanega dela predstavil kot dirigent, skladatelj in glasbeni pedagog. Njegovo iskanje lepote v harmoniji se je odzrcalilo v njegovih stvaritvah, v narodni pesmi ter zborovski in sodobni glasbi. Njegova dela so objavljena v naših številnih revijah in v mednarodni izdaji za sodobno glasbo. Njegov uspeh: številne nagrade in priznanja, veliko nastopov z zborom „France Prešeren“. Njegovo delo: tri desetletja vodi glasbeno šolo v Kranju, od koder je išlo mnogo glasbenikov; je pedagoški svetovalec in častni svetnik, ki se vestno uveljavlja tudi pri osnovnošolskem pouku. Skratka, duša glasbenega življenja v Kranju je. Ob njegovem jubileju ni manjkalo besed priznanja, cvetja in daril.

Izvajalci pestrega programa Liparjevih skladb so nas popeljali v skladateljev svet harmonije: doživeli smo nagajivo otroško pesem, resno glasbo in čudovit pogovor instrumentov, klarineta in violončela. Izvajali so ga: Leon Engelman (klavir), Sabira Hajdarevič (mezzosopran), Igor Karlin (klarinet) in Edi Majaron (violončelo).

TEA DOMINKO

Litija

Počastili so Prešerna

Obletnico smrti velikega pesnika dr. F. Prešerna so učenci osnovne šole v LITJIJ počastili s proslavo, ki jo je pripravil literarni krožek. Člani literarnega krožka so recitali pesmi dr. F. Prešerna in brali odlomke iz njegovega življenja. Gojenci glasbenega centra so poskrbeli za glasbeni del proslave. Ob koncu pa so člani maldinskega pevskega zbora pod vodstvom Darinke Slimšek zapeli Zdravljico.

MILOŠ DJUKIČ

NAŠI RAZGLEDI

- Iz 3. številke NAŠIH RAZGLEDV priporočamo bralcem:
- Janko Pleterski: Vprašanje naroda v socializmu (str. 65)
- Zvone Dragan: Gospodarsko-politična (ne) ravnatežja (str. 67)
- Dr. Marinka Jakopič-Garbajs: Kod postane toksikoman — in zakaj (str. 69)
- Dr. Živko Sifrer: Napovedi za število prebivalstva (str. 69)
- Karel Šiškovič: 30 let dolga pot (str. 70)
- „Naši znanstveniki pred mikrofonom“ (str. 73)
- Govorijo Prešernovi nagajenci in nagajenci Prešernovega sklada (str. 74)
- Likovni zapisi (str. 82)
- Knjižne novice (str. 83)
- Slovenska šola na Tržaškem (str. 84)
- Listina o knjigi (str. 85)
- Televizija — šola krutosti (str. 88)
- Kritika Konfucijevega pedagoškega koncepta (str. 91)

Otrok v lepem okolju

Pravljica — edina resnica otrok, kjer je povsod prisotno sonce, kjer cvetje preraste ljudi, kjer so živali prijatelji — to je svet pozabljene enostavnosti, ki sama po sebi postane velika. Tudi odrasli radi pobegnemo v otroški svet in postanemo vsaj trenutek to, kar smo nekje v globini: dobri, veliki otroci.

Razumljivo je, da želimo vedno vse najlepše za naše otroke, ker jih imamo radi. Marsikdaj prekoračimo mejo domačih izdatkov, da bi jim kupili novo obleko, torbico, čevlje. Želimo, da bi bila njihova zunanost skladna, estetsko urejena. Ne smemo pozabiti, da obstaja razen zunanosti vedno žejna otrokova notranost. Otrok je izredno dovzeten za vse vtise: zbira jih, nastajajo predstave, zaznave, postopoma oblikuje svoj estetski čut, čut za lepo.

Velikokrat ponudimo otroku igračo, slikanico, mu okrasimo sobo s slikami (z najboljšim namenom, seveda), toda, žal so te stvari mnogokrat vse prej kot vzgojne, estetske ali celo umetniške vrednosti.

Teško se je znati v poplavi kričavega kiča po naših trgovinah, ki deluje kot pest v oko, včasih je celo mikavno poceni.

Zakaj ne bi našemu otroku omogočili, da živi v lepem okolju? Prav ta želja je vodila Mladinsko knjigo in akademskega slikarja Tomaža Kržišnika.

Slikar Tomaž Kržišnik je posvetil otrokom 7 izvernih grafik (izdelanih v serigrafiji-novi vrsti grafike) v sitotisku. To je 7 ilustracij na tekst pravljičice „Zlata ptica“. Izdelal jih je akademski slikar Zvest Apollonio, tipografijo k vsaki grafiki je pripravil Matjaž Vipotnik. Pravimo jim ilustracije, v resnici je to 7 likovnih biserov. Rdeča, modra, zlato-rumena in zelena barva se nenehno prelivata. Lahko bi rekli, da je notranje bogastvo odraslega gledano z otroškimi očmi. Slike so izredno primerne kot okras na zidu v vseh predšolskih ustanovah, razredih, knjižnicah, pa tudi v domačih otroških sobah. Če želite, jih lahko uporabite tudi kot album, saj imajo spremno besedilo in so opremljene v posebni kartonski mapi.

V prodaji so pri Mladinski knjigi samo v kompletih po 7 slik (velikost posamezne slike je 33,5x43cm) po izredno ugodni ceni 250 novih din. Naročite jih lahko tudi pismeno na naslov Mladinska knjiga, Titova 3/II, ali pri njenem zastopniku ob obisku vaših šol. Če boste slike uporabili kot okras na zidu, priporočamo navaden bel okvir (ne stane veliko) širine 1 cm. Jasno je, da morate slike zastekeliti. Nabavo slik toplo priporočamo staršem in zavodom.

TEA DOMINKO

Ilustracija k pravljici ZLATA PTICA

Popravek

V članku SLEPEMU SO ROKE OČI (iz prejšnje številke) popravljamo: Inženir Arsen Šurlan in skupina njegovih študentov je iz fakultete za elektrotehniko — ne iz Inštituta Jožef Stefan. Dalje: Tovarna ISKRA bo izdelovala ozvočene električne šahovnice (izum inženirja Arsena Šurlana) in ne teleprinterjev, kot smo pisali.

Gornja Radgona

Jeseni prve lopate za novo šolo

Priljubljeni odbor za novo radgonsko osnovno šolo je že prejel potrebno dokumentacijo za gradnjo nove velike šole, ki bo lahko sprejela okrog 1.000 otrok. Po sedanjih izračunih in normativih republiške izobraževalne skupnosti bo stala nova šola z opremo 21 milijonov dinarjev. Tako velike investicije za sedaj ne bodo zmogli, zato so sklenili, da bodo šolo postopoma dograjevali. Z deli naj bi začeli že letošnjo jesen. Nova šola je Gornji Radgoni nujno potrebna, kajti stara šola je že vsa leta v starem radgonskem gradu in bi bila obnove zelo draga. Še vedno pa je vprašanje, kako bo z denarjem, kajti republiška izobraževalna skupnost bo z letošnjim denarjem komaj krila neplačane investicije v lanskem letu, poleg tega pa v vseh strani dežujejo nove prošnje. V Gornji Radgoni

Gornja Radgona

Kako do nove šole?

V Gornji Radgoni, Črešnjevcih in v Spodnji Ščavnici bodo petega marca letos vaščani z referendumom odločali o krajevem samoprispevku, s katerim bodo pomagali, seveda če bo referendum uspel, pri gradnji nove osnovne šole v Gornji Radgoni, vrta v Gornji Radgoni in Črešnjevcih in pri popravilu osnovne šole v Spodnji Ščavnici. Samoprispevek bodo zbirali pet let in tako zbrali okoli dva milijona din. Zaposleni bodo plačevali 1 odstotek od neto osebnih dohodkov, kmetje pa tri odstotke od katastrskega dohodka. Samoprispevka bodo oproščeni le tisti, ki imajo nižje dohodke od 800 din na mesec ter kmetje s katastrskim dohodkom, nižjim od 400 din letno.

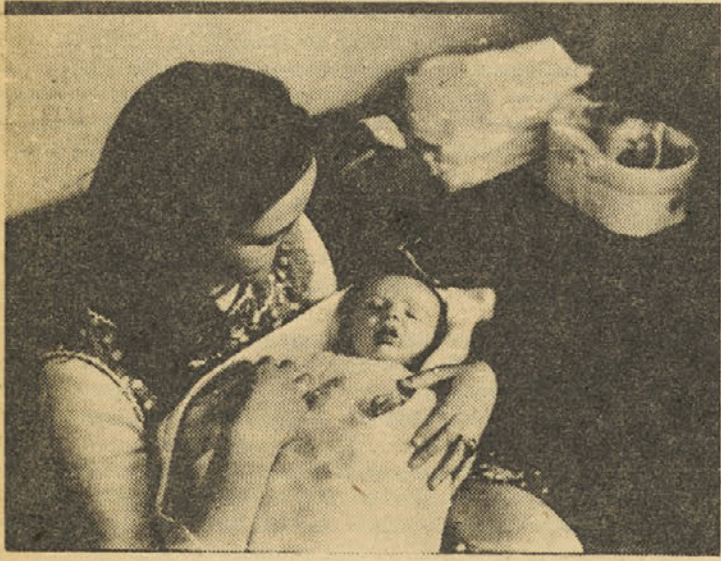
OTROK IN TELEVIZIJA

Bogat televizijski teden

Teden od 6. do 13. februarja je bil v znamenju kulturnega dne — 8. februarja. Mislim, da se je televiziji posrečilo izbrati nekaj zanimivih oddaj, ki jih bomo na kratko pregledali. Nedelja: Komedija za konec tedna si je pridobila že precej gledalcev in dobiva ugodne ocene tudi iz drugih republik (zagrebška revija Studio). Izbor del je pripravljen tako, da bomo v kratkem času spoznali vrsto manj znanih domačin in tujih avtorjev. Ponedeljek: Za 19. uro je bil napovedan PRENOS PODELITVE PREŠERNOVIH NAGRAD. Vsako leto nam televizija ta dogodek predvaja samo enkrat in zato ji zamerimo, ker nam ga ne prenaša v celoti. Večerni spored ponedeljka je to nerodnost televizije le popravil. Videli smo tudi dramatisirano novelo Bena Zupančiča Pogreb. Še isti večer smo se v Kulturnih diagonalah srečali s Prešernovimi nagrajenici. Lepo. Torek: Za sam kulturni dan nam je televizija poklonila enega novejših slovenskih filmov NA KLANCU. Kdor Cankarja ne pozna dovolj, morda vsega ni razumel, posebno, ker nismo mogli slediti barvnemu in črno-belemu delu, sanjam in resnici. Meni se zdi kot lepa pesem. Pa še predlog televiziji: OB PREDVAJANJU TAKIH IN PODOBNIH FILMOV JE TREBA TEMELJITA RAZLAGA. V sredo se je iztekel zadnji del nadaljevanke zagrebškega studia Diogenes. Nič posebnega, bi lahko rekli, čeprav moramo Hrvatom

priznati, da so v iskanju različnih tem bolj iznajdljivi kot mi. Tako bi tudi mi lahko gledali Kersnika, Jurčiča, Tavčarja in druge klasičke. Srečanje z njimi bi bilo prav gotovo zanimivo. Petek: Pomenbna oddaja je Slovenska poezija 20. stoletja. Do sedaj smo videli oziroma poslušali Dragotina Ketteja in Ivana Cankarja. Na vrsti bodo še Župančič, Murn, Gradnik, Golia in drugi. ALI JE TUDI KAJ UPANJA NA SREČANJE Z VRSTO SODOBNIH PESNIKOV IN PESNIC? To vprašanje bi veljalo televiziji. Odločitev televizije za tako oddajo lahko pohvalimo, pa čeprav bi želeli poleg dobre interpretacije in glasbe ter monotone slike še kaj več. Televizijski medij ima več možnosti kot slika, beseda in glasba. Televizijsko bolj izkoriščena bi oddaja te vrste lahko dobila visoko ceno. Pridobila bi več poslušalcev in gledalcev, ki jih poezija poklicno zanima, in jo imajo radi ali pa ji po naključju prisluhnejo. Lahko bi jo še bolj uporabili pri pouku, saj so oddaje te vrste v šolske namene še posebno dobrodošle. Ob koncu naj omenim še posebno razgibano poročanje z zimskih olimpijskih iger v Sapporu, ki so imele vrsto navdušenih gledalcev vseh starosti in so lahko spodbuda pri telesni vzgoji. Ob pregledu sporeda spoznamo, da nam daje naša televizija vrsto odličnih oddaj in da smo v svojem hlastanju po zabavi prevečkrat nezadovoljni. Mnogokrat tudi neupravičeno. MILOŠ DJUKIČ

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Misli o spolni vzgoji

Med avtorje, ki se spolne vzgoje ter problema njenega izvajanja med mladino in odraslimi lotevajo z vso resnostjo in prizadevnostjo, sodi tudi France Demšar. Na podlagi svojih petnajstletnih izkušenj je napisal 156 strani obsegačo knjižico o tem, kakšna naj bo pravilna in uspešna spola vzgoja. Naslov knjižice je „Od kod in kako“.

Pisec je svoja samonikla izvajanja strnil v pet poglavij. Prvo je namenil spolni vzgoji v predšolskem obdobju, drugega spolni vzgoji otrok v mlajši šolski dobi, tretjega izvajanju spolne vzgoje v (osnovni) šoli, četrtega splošnemu vzgajanju pubertetne mladine, v zadnjem pa je skoraj na literaren način podal slavospev družini kot prvemu in zadnjemu zavetju v življenju, kjer „te ne vržejo skozi vrata, ko se ti prav vse v življenju podreka,“ kot je to duhovito zapisal neznani anketirani šolar.

Knjižica „Od kod in kako“ Franceta Demšarja je izšla kot redna v zbirki knjižnih izdaj Prešernove družbe v Ljubljani. Stane 16 din. VIATOR

VRTNICE

Za lepoto okolice doma kot tudi za lepoto okolice vsake šole, za vzgojo estetskega čuta, za veselje je cvetje. Med cvetjem so izredno trajne, lepe in vedno spet cvetoče prav vrtnice.

Državna založba Slovenije je izdala knjigo Oskarja Scheererja „Vrtnice“, ki ni samo navodilo za gojitev tega cvetja, pač pa tudi zanimivo branje o življenju vrtnic, njihovi razširjenosti in kombiniranju v gredicah. Knjiga je bogato opremljena s fotografijami.

Informacije

SCENA (prej Prosvetni servis) je izdala in natisnila: dve komediji: Neila Simona-Hotel Plaza. Prva komedija: Gost iz Forest Hillsa in Gost iz Mamaronecka. (Prevedel in spremno besedo napisal Dušan Tomše). Izšla je tudi drama v treh dejanjih Toneta Partljiča Naj poje čuk. Komedije in drame so primerne in hvaležne za naše amaterske odre.

Slovensko partizansko glasbo (pesmi povezuje tekst z zgodovinskim ozadjem) Radovana Gobca ki bo dobrodošla pri pouku, zlasti pa kot obogatitev programa ob praznovanju svečanih dni.

Oddelek za muzikologijo filozofske fakultete je izdal Muzikološki zbornik v njem boste našli Razmerje med posebnim in splošnim v Beethovnovih klavirskih sonatah, gostovanje igralske družbe Karla Meyerja, posebnost vokalne melodike Vatroslava Lisinskega, prvo beografsko pevsko društvo, samospelje Slavka Osterca in druge prispevke.

V založbi Lipe so izšli trije pesniški listi, estetsko opremljeni in vsebinsko bogati: pesniški list Filipa Fischerja Ahasver

Večni popotnik
jetnik svobode
strastno položim glavo
na opojne grudi
katerekoli domovine

pesniški list Toneta Kuntnerja

Dan se posveti
Dan se posveti
in mene je strah
mene je strah živeti.
Ljudje se zbudijo,
stroji zagrmijo,
puške so pripravljene.
Nočem,
nočem umreti
od človeške ljubezni.

pesniški list Ace Memolja

Morje
Utrujena pot sonca
usiha na modri dlani
Ribe plavajo
s srebrnimi očmi
v rdeča srca koralov
in veter trosi
poslednje poljube
hladu in nemira
po razpokah
zapuščenih skal.

Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike

Slovenska matica je začela izdajati „Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike“. Zamisel je navezana na trajno, periodično izdajanje tovrstnih del, ki naj ovrednotijo ter ohranijo vednost o domačih dosežkih prirodoslovja in tehnike. Taki napor pač sodijo v območje kulture vsakega naroda. Čeprav je iz razumljivih razlogov znanstvena misel posvečena predvsem zdajšnjemu utripu tehnike in znanosti, pa bi bilo napak, ko bi zametali zgodovino znanstvenih naporov, ki so navsezadnje most do današnje stopnje civilizacije. Prva knjiga „Zbornika za zgodovino naravoslovja in tehnike“ je v uredništvu Frana Dominka zbrala pet razprav ter dvoje krajših študij, vsi prispevki pa so z dokaj različnega področja. Zmagu Bufon razpravlja o „Naravoslovju v slovenskem narodnem prebujanju“ in daje močno izpopolnjeno podobo k tistemu, kar je bilo doslej morda najbolj znano v okviru slovenistike. Lavo Čermelj je biografsko spregovoril o fiziku Nacetu Klemenčiču, čigar raziskovalna zavzetost za elektriciteto in magnetizem presega običajno raven povprečja tedanjih fizikov. Avtor je navedel tudi bibliografije njegovih objavljenih del. Albert Struna je spregovoril o „Mlinarstvu drugod in pri nas“. Na videz nazanimiva tema postane kaj hitro zanimiva, živa in podprta z zgodovinskimi dejstvi – in primernimi reprodukcijami. Vladimir Murko se je posvetil razpravljanju o „Starem in novem o življenju in delu Josipa Resslera“. Avtor je podal Resslerov življenjepis, ni pa se omejil le na izum ladijskega vijaka, marveč tudi na številne druge izume. Dejstvo je, da njegovo izumiteljstvo že začenjajo priznavati Angleži, Francozi, Rusi, Čehi. Njegovo ime že lep čas ni neznano različnim tehničnim enciklopedijam. Eman Pertl je spregovoril o „Naravnem zdravilišču pri Limbušu“, Franc Minarik pa je podal s „Ptujskimi lekarnami, lekarnariji in njihovimi hišami“ natančno, zelo nazorno zgodovino ptujškega lekarništva. Ante Štefančič je napisal „Kratek pregled zdravstvenega nadzorstva živil nekoč in danes s posebnim poudarkom na Sloveniji“.

O poeziji Marije Goršetove

Marija Gorše, ZID, Založba LIPA 1972

Tistega dne, ko sva se srečali s poezijo Marije Goršetove, se je prebudil spomin na otroško doživetje. Pogosto smo odšli na izlet v Kamniško Bistrico. Vlak nas je pripeljal do postaje Kamnik-mesto. Ostal je spomin na zid ob smodnišnici. Otroške noge so se spopirjele z dolgočasno neodzivnostjo vijug in pričakovale konec zidu. Onstran je bil skrivnosten kraj – smodnišnica. Zid je bil previsok. Ni bilo mogoče pogledati čezenj. Zid je bil sivo odvrten. In vendar je privlačil z magično močjo. Ob njem, vsem blatnem, razpadajočem in zapuščenem, je brlela drobna cvetlica kot obet nečesa, zaradi česar so otroške noge nadaljevale bitko z dolgočasnostjo, strahom in utrjeno naveličnostjo. Za vsakim ovinkom smo pričakovali konec in razrešitev. Pa je ni in ni bilo. Ko se je končno groza upornega spopada končala, je pokrajina razgrnila le spoznanje, da je tudi doživetje bitka, v kateri izgubljaš energijo, veselje, moč. Toda dala je tudi spoznanje, da je zid tisti, ki odgovarja na smisel človeškega v nas. Osvetlila je zdaj s šopki češenj, zdaj z rožnim jabolkovim cvetom, pa spet z valjujočimi travami smisel vztrajanja in kazala še drugačne pozornosti. Vredne in odrešujoče, čeprav niso bile nepremagljive, čeprav so bile blage in pomirjujoče.

Taka spoznanja in občutja zbuja tudi ZID Marije Goršetove. Saj je res, da se je spoprijela z zidom neodmestnosti, za

katerim je prvinsko čutila obilico čustvovanja in si ga je zaželela. Vsaka zdrava ženska pozna te krike krvi in srca. Toda ni za vsakim zidom pravi smodnik... Marija Goršetova je to doživetje sporočila. Še več. Prebila se je do novih spoznanj, do vrednot, ki so enako močne in prav tako lahko napolnijo srce.

Je to zgodba o ponosni Pehti, ki že od prvega filmskega Kekca vznemirja? So to demoni sufražetstva, ki neusmiljeno pehajo žensko v spopad s sodelavcem? So to doživetje osvobodjene in zato osamljene ženske? „Porcelanasta punčka se razleti z rezkim pokom ledu. – Sveče se lomijo na dvoje. – Ostane srce, – majhno, ranjeno: – utripanje na dlani. – Tega ne veš.“ „Malo je ostalo: – nekaj zbadljivk. Lahko si ga zatakneš za klobuk, – svoj sarkazem, – ali za dimnik, – meni je vseeno. – Ogradila sem se. – Nihče me ne bo ujel na lepo besedo. – Nihče me ne bo ujel na lepe oči. – Nihče me ne bo ujel na lepo dušo. – Prežim za svojim zidom – in molčim.“ „... Vse je početje Sizifa: – Ta zid je iz tople rdeče – krvi.“

Saj. Živeti pristno. Odzivati se. Dajati. Saj. Samo dva sta potrebna za tragedijo in dva za srečo. Saj. Vse to je Goršetova izpovedala na moderen način, sodobno pa zato nič manj pretresljivo. Izpoved naprej se ji ponuja sama po sebi. Teško čakamo njeno naslednjo zbirko. JOŽA ZAGORC

Dr. Dušan Vejnovič: Od plemen do narodov v Afriki

V zadnjem času je naša literatura pozornejša do nacionalnega vprašanja ter skuša zapolniti tiste praznine naše publicistike, ki obravnavajo vprašanja afriškega nacionalizma, zadnje celine, kjer se pred našimi očmi porajajo novi narodi.

Prav s tega področja je tudi študija dr. D. Vejnoviča: Od plemen do narodov v Afriki, ki jo je v 1971. letu izdala DZS v Ljubljani.

Skoraj ves prvi del knjige je teoretičen. V njem obravnava pisec pojmovanje naroda tako kot ga pojmujejo razni meščanski in marksistični avtorji. Več strani posveča nastajanju narodov v svetu v različnih družbenoekonomskih ureditvah. Poudarja najnost in vidualnega razvoja vsakega posameznega naroda, kajti njihov boj za osvoboditev izpod vlade drugih nacionalnih skupin poteka v specifičnih družbenih razmerah. Prav te razmere jih silijo, da se osvobodilne sile ne držijo že znanih dogem in stereotipnih načinov osvobodilnega boja, temveč da za vsak primer izdelajo posebno metodo, ki naj bi jih vodila do zmage in rešitve narodnostnega vprašanja.

V drugem delu podaja avtor zgodovinski pregled afriškega nacionalizma in afriške nacionalne zavesti, kakor se je porajala v obdobju kolonialnega suženjstva in v posebnih razmerah ekonomskega izkoriščanja. Tretji del knjige nas seznanja s preteklostjo in geografskimi značilnostmi vzhodne Afrike; pri tem obravnava avtor Kenijo, Zambijo, Tanganiko, Ruando in Rodezijo. Seznanja nas s prvimi pojavi odpora vzhodnoafriških ljudstev proti kolonialnemu zasluževanju; prikazuje družbeno strukturo in spremike v afriški tribalistični (plemenski) družbi ter nastajanje posameznih plasti različnih plemenih in pojave prvih afriških organizacij.

Cetri del knjige je posvečen prav tem organizacijam. Iz njih so se razvijala množična narodno-osvobodilna gibanja, izšle sso iz zelo težavnih razmer boja proti kolonializmu. Avtor podaja zgodovinski pregled teh gibanj in njihovo sedanje stanje ter ugotavlja, da so se razvijala v docela drugačnih družbenih in političnih razmerah kot jih poznamo pri evropskih narodih. Avtor prav posebej poudarja, da uspehu narodnoosvobodilnih gibanj afriških ljudstev dikazujejo netočnost teze tistih marksistov, ki so v začetku tega stoletja dogmatsko določili plast ljudstva, ki naj bi bilo za vse čase gibalo in vodila sila osvobodilnih gibanj.

Delo D. Vejnoviča ni le sorazmerno obširna in temeljno napisana študija o nastanku in razvoju afriškega nacionalizma, temveč pomeni nadaljni uspeh in afirmacijo metod znanstvenega socializma pri raziskovanju vprašanj naroda nasploh. Knjiga obsega 270 strani ter ima podrobno biografijo, primanjuje pa ji geografska karta vzhodne Afrike, ki bi bila nujna za boljše razumevanje in spremljanje snovi. ŽELJKO KUMAR

Prispevek h kibernetiki

Slovenski psiholog prof. A. Trstenjak je znan širši slovenski javnosti zlasti zaradi svojih poljudnoznanstvenih del, v katerih na svoji način obravnava človekovo osebnost ter človekov odnos do ljudi, s katerimi prihaja vsakodnevno v stik. Med takšna dela sodijo predvsem naslednja: Med ljudmi (1954), Poti do človeka (1956), Človek v ravnotežju (1957), Človek v stiski (1960), Če bi se enkrat živil (1965) ter Hoja za človekom (1968). Tem je sedaj pridružil delo z naslovom „Človek samemu sebi“.

V uvodu navaja avtor, da je bil njegov namen napisati nekakšno psihokibernetiko, tj. delo o duševnem, oziroma duhovnem samovodenju ali samokrmarjenju. Pisec je globoko prepričan, da kolikor toliko telesno in duševno zdravemu človeku ni treba biti igralec notranjih in zunanjih viharjev, saj premore v samem sebi dovolj notranjih sil, na katere se vedno lahko opre na svoji težki poti skozi življenje, kajti tudi najboljši svetovalci so brez moči, dokler sam sebi nismo pripravljeni in nočemo pomagati. V to osnovno misel s vtkana številna uporabna spoznanja o tem, kaj je nam ljudem potrebno, da bi si ohranili duševno zdravje ter kakšno budi naš življenje, da bo zares smiselno, da nas bo iz dneva v dan bolj bogatilo in končno tudi – osrečevalo.

Pri pisanju tega zanimivega dela je uporabljal avtor izbrano domačo in tujo strokovno literaturo kot je to razvidno iz podrobne bibliografije. Skoraj 150 strani obsegača knjižica stane 15.– din. VIATOR

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

Opera v Stanovskem gledališču

Pri zbirki Razprave in eseji je pri SM izšla „Opera v stanovskem gledališču v Ljubljani od 1790 do 1861“ Jožeta Sivca. Razprava resda namenjena predvsem muzikologom, toda avtor je opravil pomembno delo v zgodovinskem raziskovanju in interpretaciji operov, kot so potekali v Ljubljani v času, ki je na opernem področju pri nas manj poznan. Vmes so poleg znanih ugotovitev tudi vrednote, ki se raztezajo od vzpona glasbenega klasicizma pa do zamgovite romantike. Jože Sivca obravnava prav vidika novejši muzikologije. K besedilu se prilegajo izbrane fotografske reprodukcije. Knjigo je ustrezno opremila Miša Bernik.

Trpki anekdoti

K izpitu iz pedagogike je prišla izredna študentka nekje s Ptujkega. Vprašan je udarilo: „Katero pomembnejše razprave o vprašanjih vzgoje in družbe ste si ogledali v Sodobni pedagogiki?“ „Mhm, tovariš profesor,“ je pričela vznemirjeno učiteljica. „Veste, samo en izvod prihaja na šolo, pa ga ne morem dobiti. Veste, zlagamo jih za vezavo. Tovariš ravnatelj hoče tako.“ Profesorja je odgovor globoko presenetil. Na strokovnem izpitu je profesor rekel kandidatu, naj opiše naš vzgojni smoter. Spraševalec je pričakoval gladek odgovor kandidata pa se je predsedal, mečkal dlani in nazadnje izbruhnil: „Tovariš profesor, saj vem, samo zdaj se ne morem spomniti!“

Spominu žrtvi fašističnega taborišča Viktorju Bajdetu

V soboto, 29. januarja 1972, smo spremili k zadnjemu počitku na mariborsko pokopališče našega tovariša VIKTORJA BAJDETA, ki je bil pet let navezan na posteljo zaradi posledic fašističnega taborišča v Gonarsu. Njegov sošolec, šol. svetovalec v.p. Franc Rogl se je ob prisotnosti številnih spremljevalcev poslovil v ganljivih besedah, s katerimi je nakazal Bajdetovo življenjsko pot.

Viktor Bajde je bil rojen v slovenski, glasbeno in izredno nadarjeni družini, očeta Trboveljčana iz zavedne proletarske hiše, in matere Čehinje. Prišla sta iz Inomosta, kjer je bil oče inšpektor KPZ, v Jugoslavijo. Najprej se je nastanil v Zadru, kjer se je rodil 30. aprila 1904 tudi Viktor, nato pa, po zasedbi po Italiji, v Mariboru.

Tu je dal vse svoje štiri sinove študirat. Tako je Viktor leta 1927 dokončal drž. moško učiteljsko v Mariboru, kjer se je glasbeno uveljavljal pod vodstvom dveh odličnih glasbenikov: Emerika Berana in Hinka Družoviča. Bil je član takrat zelo znanega in iskanega Bajdetovega kvarteta, s katerim je preizkušal slovenski skladatelj Slavko Osterc svoje prve kompozicije, eno do teh je posvetil prav temu kvartetu.

Na vseh svojih službenih mestih je Viktor Bajde ustanavljal pevске zbere, sodeloval in vodil glasbene ansamble: v Mežici, po

odsluženi vojski v neki obmejni gorski albanski vasi, kjer se je z muziko in s pesnijo sporazumeval s tamkajšnjimi otroki in prebivalstvom, nato v Solčavi, v Šentvidu pri Ljubljani, kjer je absolviral tudi glasbeno akademijo.

Med okupacijo so ga izgnali in zaprli v italijanskem fašističnem taborišču v Gonarsu, kjer je začel bolehati. S čvrsto voljo in z neukrotljivim življenjskim optimizmom, srečen, da se je vrnil v osvobojeno domovino, je prišel v Maribor. Nato je postal ravnatelj osnovne šole v Slatina Radenci, sodeloval je v prosvetnem društvu in vodil izvrsten mladinski zbor. Težko so se poslovlili občani in njihova mladina od svojega dobrega upravitelja. Tako kot v glasbi, je znal prisluškovati tudi najsubtilnejšim glasovom mladih src, ko je odšel na novo službeno mesto v Maribor, najprej na II. gimnazijo in nato kot pomočnik ravnatelja na tehnično srednjo šolo. Tudi pri vsem svojem poklicnem delu je bil izredno natančen in nad vse human v odnosih do tovarišev in mladih. Vsem je bil vzgled. Zaradi težke obolenosti od naporov življenja in trpljenja je moral predčasno v pokoj. Letošnjega 27. januarja ga je smrt rešila trpljenja, ki sta mu ga lajšali le požrtvovalna ljubezen svojcev in njegova ljubljena glasba.

KOAL

Franjo Ferluga

22. januarja je množica meščanov, kolegov in prijateljev spremila priljubljenega, tovariša Franjo Ferluga na zadnji poti na izolsko pokopališče.

Rodil se je pred sedemdesetimi leti v Konkonelu pri Trstu. Po prvi svetovni vojni, ko so Italijani zasedli naše kraje, se je preselil v Maribor. Tam je končal učiteljsko in 20 let služboval na Štajerskem. Spomladi 1941. je bil poklican v jugoslovansko vojsko. Ob razpadu so ga Nemci odvedli v Nuernberg.

Od tu so ga po osmih mesecih poslali domov v Ruše pri Mariboru, že med potjo pa so ga ponovno aretirali in zaprli v mariborsko kaznilnico. Po mnogih mučnih zasliševanjih so ga obsojili na pet let težke ječe. 9. maja 1945 je bil osvobojen, nato pa se je pridružil, čeprav bolan in izčrpan, XIV. diviziji Sercejeve brigade v Celovcu in vodil propagandni odsek. Jeseni istega leta je bil demobiliziran kot učitelj.

Leta 1946 so ga premestili v Ljubljano. Tu je bil sedem let upravnik Mladinskega doma v Portorožu oziroma v Piranu, nato pa ravnatelj osemletke „Vojka Šmuc“ v Izoli. Tu je opravljal naporno in odgovorno pedagoško delo do upokojitve 1962. Franjo Ferluga ni bil samo odli-

čen vzgojitelj, metodik in pedagog; sodeloval je tudi v raznih organizacijah in tudi kot upokojenec ni počival. Ostal je aktiven družbenopolitični in socialni delavec. Bil je predsednik Društva upokojenцев Izola, podpredsednik občinskega odbora RK Izola, sodeloval je v Društvu prijateljev mladine in kot član raznih svetov in komisij pri Skupščini občine Izola.

Za njim so ostale globoke vrzeli, povsod ga bodo pogrešali.

Za svoje požrtvovalno, nesebično delo pri RK je prejel srebrni znak RORKS in zlati znak ZORKI.

Za zasluge med vojno in po njej je bil Franjo Ferluga odlikovan z „Redom zasluge za narod s srebrno zvezdo“ in „Redom dela s srebrnim vencem“. Ob njegovi sedemdesetletnici, dne 22. XI. 1971. so ga predlagali za visoko odlikovanje: „Red zasluge za narod s srebrnimi žarkii“.

Ob grobu so se od njega s težkim srcem poslovili njegovi domači, sodelavci, kolegi, prijatelji, šolarji in mešani pevski zbor iz Izole. Vsem, ki smo ga poznali, cenili in spoštovali bo ostal Franjo Ferluga v dragem, trajnem spominu.

LK

Pa bi bilo le prav

Že večkrat sem se oglasil v našem stanovskem glasilu o tem, kar bi rad danes ponovno poudaril: to je dan prosvetnih delavcev za ljubljansko območje. Zakaj tega dneva še vse do danes ni bilo? Mariborčani so imeli že več takih zborovanj, na katerih so govorili prosvetnim delavcem naši najvidnejši politični delavci. Tak dan so že imeli Celjani, prosvetni delavci v mursko-soboškem območju in še drugod. Le za Ljubljano in vseh 18 občin s tega območja si takega dneva ne moremo privoščiti. Pa vendar bi bilo prav, da bi se nekje zbrali vsi pro-

svetni delavci tudi iz tega predela Slovenije. Tako pa samo beremo, kako se na takih dnevih dodobra pomenijo o svojih problemih in težavah, kako se jih nadrejeni forumi spomnijo, zlasti najaktivnejši in zaslužni, ter jih izročajo priznanja za njihovo dolgoletno in požrtvovalno delo. Prosvetni delavci se takih zblizanj s predstavniki naše ljudske oblasti vesele in žele; vesele se priznanj za svoje težko in odgovorno delo in se ne branijo utemeljene kritike. Prepričan sem, da bi organizacija takega dneva pozdravili vsi naši prosvetni delavci z ljubljanskega območja, saj bi bila to manifestacija njihovega dela in obenem tudi priložnost za medsebojno spoznavanje in izmenjavo mnenj. Pričakujem odgovor od pristojnih forumov.

NACE VODNIK, Homec

Visoki jubilej Josipa Gosaka

Med slovenskimi učitelji, ki so pred vojno usmerjali naše kmetijsko gospodarstvo na napredno pot, je bil eden najuspešnejših Josip Gosak, ki na svojem posestvu nad Ločami pri Slovenskih Konjicah te dni slavi 90-letnico svojega uspešnega življenja.

Rodil se je 29. januarja 1882 v bližnjih Žičah na kmečki domačiji, ki je uporabljala tedaj nove izkušnje v poljedelstvu, sadjarstvu, vinogradništvu in živinoreji. Izhajajoč iz spodbudnega okolja je Josip Gosak iz celjske meščanske šole l. 1898 vstopil na mariborsko učiteljskišče. Tu mu ni bil všeč neživljenjski pouk profesorjev – uradnikov. V mladih učiteljih je bila močna težnja, da najdejo pot k ljudstvu in ga z gospodarskim in kulturnim dvigom utrde v odporu proti raznorodnemu pritisku s severa.

Kot začasni učitelj v Tepanju, kjer ga je v delo uvajal Rado Jurko, je postal vnet dopisnik celjske „Domovine“. Kmalu je dobil mesto pomožnega učitelja za celjski okraj, kar mu je omogočilo stik s kmetijskimi strokovnjaki, naprednimi kmetovalci in izven šole delavnimi upravitelji. Kamor ga je zanesla služba, je tudi sam prirejal strokovna predavanja in pospeševal zlasti razvoj sadjarstva.

Po prvi svetovni vojni, ki jo je srečno prebil na ruski in italijanski fronti, je prevzel vodstvo šole na Teharjah pri Celju. Tu je ustvaril zgledno žarišče prosvete in zelo uspešno praktične propagande naprednega kmetovanja. Vselej pa ga je odlikovala socialnost in stvarna kritičnost v gledanju na življenjske probleme našega naroda.

Od leta 1926 pa do svoje upokojitve je 8 let predsedoval učiteljskemu društvu za celjski okraj v času, ko se je slovensko učiteljstvo s „celjsko deklaracijo“ otrelo odvisnosti od vladajočih meščanskih političnih strank.

Daleč je segal vpliv Gosakove dejavnosti v stanovskih in splošnih organizacijah, predvsem pa v ustanavljanju kmetijskih, sadjarjsko vrtnarskih in čebelar-

skih podružnic ter društev za rejo štajerske kokoši. Se posebej so bili pomembne kmetijske in gospodinske nadaljevalne šole na podeželju. V ta namen je bilo treba učiteljstvo pripraviti v posebnih tečajih, kajti pri širini tega dela sami strokovnjaki še niso bili dovolj. Podlaga uspehu pa je bil tudi učiteljev individualni študij krajevne problematike. V tedanji banovini je bilo 120 takih šol, njihov nadzornik za Štajersko pa je bil Josip Gosak.

Treba je bilo poskrbeti za priročnike učiteljem in učenecem nadaljevalnega šolstva, pri čemer se je kot pisec in metodik uveljavil tudi Josip Gosak. Tehten je njegov delež zaslug pri leta 1934 v Celju prirejeni vrtnarski razstavi. Učiteljstvo kmetijskih nadaljevalnih šol na Slovenskem se je vsako leto sestalo k „delovnemu občestvu“ – konferenci, ki je podala obračun dela in določala nadaljnjo pot. Ta zborovanja je vse do l. 1941 vodil tovariš Gosak. Predsedoval je še posebnemu odboru, ki je večkrat v letu sproti reševal aktualna vprašanja.

Učiteljstvo kmetijskih nadaljevalnih šol na Slovenskem se je vsako leto sestalo k „delovnemu občestvu“ – konferenci, ki je podala obračun dela in določala nadaljnjo pot. Ta zborovanja je vse do l. 1941 vodil tovariš Gosak. Predsedoval je še posebnemu odboru, ki je večkrat v letu sproti reševal aktualna vprašanja.

Med okupacijo je skupaj s soprogo Čehinjo močno podpiral naše osvobodilno gibanje, za kar je prejel poseba priznanja. Na predlanski proslavi stoletnice tehrske šole je v govoru prikazal njeno zgodovino, deležen tople hvaležnosti občanov.

Širokopotezno delo tovariša Josipa Gosaka in njegovih sodelavcev, opravljeno v neposredno korist slovenskega ljudstva, je rodilo sadove.

Jubilantu – pedagoškemu svetniku, še krepkemu in delavnemu, želimo še dosti let zdravja in zadovoljstva!

F. R.

Majhen dogodek ob 90-letnici Josipa Gosaka

Na osnovni šoli Čadram pri Oplotnici je takratni šolski upravitelj, zdaj že več let upokojeni prosvetni delavec Franc Brglez pripravil v zimski sezoni 1940/41 kmetijsko-nadaljevalno šolo. Prijavljenih nas je bilo kakih 20 do 25 fantov in deklet v starosti med 17 in 22 leti.

Ko smo šolo v začetku marca 1941 končali, smo se dogovorili, da bomo v nedeljo obiskali kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju. Večina nas je potovala z vlakom, nekateri pa s kolesi.

V Šentjurju smo si ogledali za tiste čase dobro urejene hlevne in živinorejo, posamezne stroje in naprave, kar vse je pomenilo dober konec naše šole. Okrog 16. ure smo se poslovili ter se z vlakom odpeljali do postaje Lipoglav. Od tam smo se reš napotili čez manjši hrib do urejene domačije takrat že upokojenega učitelja Josipa Gosaka. Naš vodja Franc Brglez se je z njim že poprej dogovoril, da se bomo spotoma ustavili tudi pri njem na domu.

Z veseljem nas je pričakal pred hišo, takoj zatem pa pogostil z domačo slivovko. Od

razmeroma hitre poti smo bili primerno utrujeni in vroči. V času, ki smo ga prebili pri njem, nam je Josip Gosak med veselim kramljanjem pokazal svoj vinograd pa sadno drevje in seveda celotno domačijo.

Moram reči, da mi bo ta šola, še bolj pa obisk lepo urejene domačije in vinograda ter vinske kleti učitelja Gosaka ostal v trajnem spominu, čeprav je od tega že skoraj 31 let. V. L.

Ilirska Bistrica

PREMALO PROSTORA ZA KNJIGE

Matična knjižnica v Ilirski Bistrici šteje že več kot 2.200 članov, ki si na leto sposodijo skoraj 10.000 knjig. Knjižnica je že dobro leto stisnjena v enem samem prostoru, kar nedvomno delo pri izposojanju knjig precej ovira. Knjižnica ima tudi posebne kovčke za prenos knjig v oddaljene kraje. Pri tem pa imajo težave s tem, da se tega dela, celo po šolah, zelo branijo.

OSNOVNA SOLA „BRATOV DOBROTINŠKOV“ VOJNIK

razpisuje prosto delovno mesto učitelja za razredni pouk na PODRUŽNIČNI OSNOVNI ŠOLI v SOCKI za določen delovni čas.

Stanovanja ni. Avtobusne zveze s Celjem ugodne.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Emil Klinc

Smrt je veliko prezgodaj, komaj v 58. letu starosti, pretrgala delovno življenje profesorja Emila Klinca. Njegova življenjska pot se je pričela 29. aprila 1914 v Šentjurju ob Ščavnici. Osnovno šolo je končal v Smarju pri Jelšah, maturiral pa je v Celju. Študij na geografskem oddelku filozofske fakultete v Ljubljani je zaradi vojne končal šele po osvoboditvi.

Ob okupaciji je bil s starši in družino izseljen na Hrvaško. Ker ni hotel sodelovati z ustaško oblastjo, se je moral zaposliti kot poljedelski delavec. Tedaj je začel sodelovati s partizani, julija 1944 pa se je vključil v NOV. Po kratki aktivnosti v borbeni enoti so ga zaposlili kot partizana – prosvetnega delavca v zaledju. V Celje se je vrnil šele po osvoboditvi; ves čas od 1945. leta pa je služboval v Celju. Največ let je bil profesor na gimnaziji, nekaj let pa tudi upravnik Kajuhovega doma v Celju, ravnatelj II. gimnazije in ravnatelj III. osnovne šole. Ko je bil lani upokojen, je bil še poln energije in volje do šolskega dela. Prepričani smo bili, da bo še dolgo honorarno poučeval.

Njegova bolezen in nenadna smrt sta nas hudo prizadeli. Z

njim izgubljam uglednega prosvetnega delavca, ki se je vedno trudil, da bi svoje izobraževalno delo najtesneje povezal z vzgojnim in idejnopolitičnim vplivanjem. Vrsto let je poleg vestnega dela na šoli opravljal tudi razne funkcije na okrajni in občini.

Prosvetni delavci in dijaki se poslavljamo od dobrega profesorja in vzgojitelja. Težko je verjeti, da ne bo nikoli več stopil v razred med dijake, ki so ga imeli radi in so se ga bali hkrati, ker je bil vedno strog in pravičen. Kot zgodovinar je pri mladih ljudeh oživljal tradicije NOB in socialne revolucije. Njegova beseda je bila resna, vedno pa spodbudna in razumevala. Z veliko skrbjo je zbiral mlade ljudi v krožku, ki je tolmačil pota OZN. Opozarjal je na njevo poslanstvo in budil vero v lepšo prihodnost človeštva. V svoji dolgoletni praksi si je pridobil veliko izkušenj, tako da jih je lahko posredoval svojim mlajšim kolegom. Zato nam bo ostal za vedno vzgled dobrega vzgojitelja, tovariša in družbenopolitičnega delavca. Te vrline so dragocena zapuščina vsem nam, ki žalujemo za njim.

prof. Ivan Grobelnik

Začetno obdobje — dober obet za prihodnost

(Nadaljevanje z 7. strani)

Glasbena mladina bo skušala utrditi sistem osnovnih skupnosti, pridobiti več mladih sodelavcev in vzpostaviti stike z organizacijami, ustanovami in posamezniki, ki sodelujejo v njenih akcijah.

Osnovne skupnosti se bodo morale povezati s temeljnimi kulturnimi skupnostmi tako, da bo njihovo financiranje manj odvisno od denarnih razmer glavnega odbora.

Ne samo učencem osnovnih šol in dijakom v srednjih šolah – tudi študentovski, delavski in kmečki mladini bodo posvetili v naslednjem obdobju več pozornosti. Osnovna dejavnost bodo sicer še vedno koncerti, zanje pa bo treba najti smotrno vzgojno obliko. Ni najvažnejše, koliko koncertnih prireditev bo in koliko mladih se jih bo udeležilo. Pomembnejše je, da bodo ti koncerti temeljito študijsko pripravljani in za mlade zanimivi. Tudi umetniške hiše naj bi pripravljale svoje programe tako, da bodo v spored uvrščena tista dela, ki jih ima mladina rada.

Posebno pomoč pričakuje Glasbena mladina od šole, saj je

pouk glasbene in splošne kulturne vzgoje najbolj učinkovito posredništvo njenih akcij. Zato bo spremljala „glasbena dogajanja“ na področju šolske zakonodaje, reforme učnih načrtov in predmetnikov in nakazovala pomanjkljivosti in obstoječem vzgojnoizobraževalnem sistemu.

MARJANA KUNEJ

Prometna vzgoja v šolah

Na novo imenovano delovno skupino štirih članov komisije za prometno vzgojo v šolah pri republiškem svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu so pred dnevi zadolžili, da pripravi osnovni program dela za letošnje leto in smernice za daljše obdobje.

Novi predsednik Boris Čizmek-Bor pa je med drugim tudi poudaril, da morajo postati občinski sveti čimprej samostojni družbeni organi. Pri izmenjavi mnenj in dosežanj izkušenj so nekateri vodje občinskih svetov pohvalili, drugi pa zopet grajali odziv šol pri njihovih akcijah, češ da naletijo na gluha ušesa.

AVTOPORTRET (linorez, Barbara Špička, 6. razred osn. šole Janka Premrla-Vojka, Koper)

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

OSNOVNA ŠOLA TONETA OKROGARJA ZAGORJE OB SAVI

razpisuje naslednji delovni mesti:
učitelja angleščine in sloveščine, PRU ali P (17 ur, za določen čas)
učitelja za likovni pouk, PRU ali P (15 ur, za določen čas)
Rok za prijave: 15 dni po objavi.

GIMNAZIJA LJUBLJANA - ŠENTVID

razpisuje delovno mesto
učitelja za biologijo za določen čas.
Pogoj: visoka izobrazba.
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Litija

Polletni učni uspeh

V letošnjem šolskem letu obiskuje matično šolo v Litiji 773 učencev. Prvo polletje je uspešno izdelalo 669 učencev ali 86,55 odstotka. Razreda ni izdelalo 13,20 odstotka ali 102 učenca, dva učenca pa sta neocenjena. Med negativno ocenjenimi učenci je kar 65 učencev z eno nezadostno oceno, 30 učencev z dvema in le sedem učencev s tremi ali več nezadostnimi ocenami.
Na podružničnih šolah, teh je na litijemskem območju sedem, je vpisanih 360 učencev. Prvo polletje je razred izdelalo 319 učencev ali 88,61 odstotka, 41 učencev ali 11,39 odstotka pa ne.

Zahvala vsem darovalcem za Šilihovo spominsko ploščo — sodelavcem in udeležencem spominske svečanosti

Pedagoško društvo v Mariboru se pristočno zahvaljuje vsem, ki so s svojim sodelovanjem in s prispevkij pomagali k dostojni spominski svečanosti ob 10-letnici smrti slovenskega pedagoga GUSTAVA ŠILIH.

Posebno se zahvaljuje vsem njegovim stanovskim tovarišem, prijateljem, učencem in znanecem, vsem njegovim častilcem, založnikom in bralcem njegovih pedagoških del, vsem šolskim kolektivom, posameznim učiteljem in staršem, ki so nekako po vsej Sloveniji poslušali njegova tehtna predavanja ter so se ga spomnili s svojimi prispevki in z udeležbo pri spominski slovesnosti. Prav posebno se zahvaljujemo predsedniku IS SRS tovarišu Stanetu Kavčiču in članu IS, direktorju Pedagoške akademije dr. Miru Bračiču, ki sta s svojo prisotnostjo počastila to spominsko prireditev. Hvala tudi mnogim kulturnim delavcem, predsedniku ZMKD Vladu Golobu, zastopniku mariborske mestne skupščine s tovarišem predsednikom Mirkom Zlendrom, ki je, po uvodnem pozdravu in govoru tov. Alberta Zerjave, predsednika PD v Mariboru, odkril spominsko ploščo. V svojem govoru je Mirko Zlender poudaril zasluge pedagoga in pisatelja Gustava Šilih, zaslužnega slovenskega in jugoslovanskega pedagoga in družbenega delavca, priznanega tudi v tujini. Posebej gre za hvala Zvezi pedagoških društev Slovenije, ki so jo zastopali: njen predsednik dr. Frane Pediček in odbornika Ivan Andoljšek in Venčeslav Čopič, republikemu sekretariatu za prosveto in kulturo, tovarišem

Dragu Glogovšču, Miru Lužniku in Viktorju Schweigerju in Zvezi borcev za severno mejo. Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik te zveze dr. Maks Mohar, saj je bil G. Šilih eden od sedmih oficirjev, ki so najtesneje sodelovali z generalom in pesnikom Rudolfom Maistrom pri osvoboditvi Maribora 1. 1918. Zahvaljujemo se ravnateljici osnovne šole Ivana Cankarja v Mariboru tovarišu Janezu Karlinu in šolarjem, ki so se s toplimi besedami spomnili velikega prijatelja mladine in okrasili spominsko ploščo s Šilihovim reliefom, z lepim vencem, nadalje zastopniki ZPM SRS tov. Vidi Rudolfovi, zastopniku Hrvaškega pedagoško književnega zbora in Šilihovemu velikemu prijatelju ter prevajalcu njegovih del tov. Josipu Demarinu ter zvestemu kolegu dr. Emanu Pertlu. Iskrena hvala tudi gradbenemu podjetju „Stavbar“, ki je brezplačno zgradilo spominsko ploščo ter uredništvo Prosvetnega delavca, ki je vse leto skrbelo za objavo prispevkov in člankov o odkritju. Da je spominska slovesnost tako lepo potekala, pa je velika zasluga organizacije sindikata prosvetnih delavcev v Mariboru s predsednikom tov. Lojzetom Štefančičem in Učiteljskega pevskega zbora EMIL ADAMIČ pod vodstvom dirigenta Branka Rajsterja, saj je povzdignil vse slavje z različno izvedenima pesnima. Hvala tudi akademskemu kiparju Gabrijelu Kolbiču in dipl. inž. arh. Maksu Hladu, ki sta obogatila Maribor za nov umetniško dovršen spomenik.

PEDAGOŠKO DRUŠTVO MARIBOR

Za Šilihovo spominsko ploščo so že darovali

Za Šilihovo spominsko ploščo z reliefom smo prejeli še naslednje zneske: od o.s.n. šole Limbuš pri Mariboru 200 din, o.s.n. šole Radeče 300 din, šolskega centra Ravne 200 din, Posebne o.s.n. šole Gornja Radgona 500 din, o.s.n. šole Jarenina 150 din, Dragan in Marica Gobija iz Ribnice na Dolenjskem sta poslala 50 din, Grafenauer Darinka iz Setvida pri Grobelnem 30 din, Emil Smasek iz Ljubljane 100 din. Vsem darovalcem nad vse iskrena hvala.

Obračun prispevkov in stroškov za spominsko ploščo Gustavu Šilihu bo objavljen po občenem zboru Pedagoškega društva v Mariboru, ki bo predvidoma po občenem zboru ZPD Slovenije, ob koncu februarja ali v začetku marca.

Preostanek zbrane vsote je namenjen za vzdrževanje spomenika Henriku Schreinerju, postavljenemu 26. 11. 1956. leta ob prvem dnevu

prosvetnih delavcev, prav tako s prispevki prosvetnih delavcev in s podporo MLO Maribor; je odlično delo akademskega kiparja Gabriella Kolbiča. Ostanek teh prispevkov je vključil takratni blagajnik odbora za postavitev spomenika H. Schreinerju Ciril Hočevar v zbirko za Šilihovo spominsko ploščo. Preostala vsota naj bi hkrati rabila kot potreben znesek za vzdrževanje omenjenega spomenika oz. plošče in kot prvi polog za spominsko ploščo ali tudi spomenik slovenskemu pedagogu — komunistu dr. Franju Žgeču. Odkrili jo bomo leta 1976 ob 80-letnici njegovega rojstva in 15-letnici njegove smrti. Na to opozarjamo svetovne in druge delavce že danes. Prepričani smo, da se bodo odzvali z isto znano požrtvovalnostjo, ljubeznijo in s spoštovanjem, kot so se doslej.

PEDAGOŠKO DRUŠTVO V MARIBORU

Kinematografi prikazujejo

LOV NA JELENE je naj-novejši film Fadila Hadžića, ki ima veliki posluh za izbiro sodobnih tem. Spopad s predsodki, karizmom, intrigami in šablonami je uspel novinarsko registrirati. Tako delikatna tema pa zahteva več občutljivosti pri umetniški obdelavi. Zato pa je film, žal, le na ravni feljtona. — m. b.

BARABA (FEST 72) je preizkušnja Clauda Leloucha na področju kriminalke. Uspelo mu je mikavno, zabavno lahko in star pregovor „Se tak lisjak se nazadnje ujame“. Pri tem mu je bila v izredno pomoč njegova žena in večni sodelavec Trintignant. — m. b.

VRT FINCI CONTINIJEV (FEST 72) je delo Vittoria de Sice. Vojna z vsemi človeškimi deformacijami ter moralnimi problemi posameznika in celote je še vedno ena od njegovih osnovnih preokupacij. V tem filmu je znal združiti lepoto in patetiko tragičnega v podobo časa, ki ga je težko razumeti, a smo ga živeli. V opusu Vittoria de Sice je to pomembno delo, ki pa mogoče ne bo našlo stika z našimi mladimi gledalci. — m. b.

CATCH 22 (FEST 72), vojni film, je delo režiserja Mika Nicholsa, ki je eden najbolj znanih režiserjev ameriškega novega vala. V osnovno zgodbo o vojni vplete režiser vse, kar se v njej poraja — od vojaškega razuma do posameznikove nezmožnosti vezati se na karkoli okrog sebe in v sebi. Možnost rešitve pri gledalcih, ki želijo dobre filme, je zagotovljen. — nd

UM KRALJUJE je francoski film režiserja Gerarda Ouryja. Film spada v žanr komične kriminalke. Za realizacijo takšnega žanra je nujna poleg komične zgodbe še inventivna igra. Zato ni čudno, da je režiser izbral odlične igralce, kot so Jean Paul Belmondo, Bourvil, David Niven in drugi. Film vas bo prijetno presenetil. — md

ŽENSKA BANDIT je francosko-italijanski pustolovski film, v katerem ima glavno vlogo Claudia Cardinale. V tem filmu je za vsakogar nekaj: seks, kriminal, mučenje, lepe obleke, eksotična narava, lepote, celo množični verski obredi. Skratka, veliko vsega pa vendar premalo, da bi bil ta film zanimiv.

OSNOVNA ŠOLA „BRATOV DOBROTIŠKOV“ VOJNIK

ponovno razpisuje prosto delovno mesto predmetnega učitelja za tehnični pouk za nedoločen delovni čas.
Stanovanja ni.

TEHNO — UNION

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 5

Nega perila — Razstava in predavanja o aparatih in likalnih avtomatih

tehno union

od 23. febr. do 8. marca

Demonstracije likanja — 24., 25. febr. in 1. marca
v Centru za napredek gospodinjstva, Ljubljana, Gradišče 2.

NAGRADNO TEKMOVANJE ZA OSNOVNE ŠOLE

ZMAJ — tovarna baterij in baterijskih naprav, Ljubljana, Šmartinska 28, je brezplačno dodelila osnovnim šolam poučni film „Od bliska do baterije“. S ponovnim nagradnim tekmovanjem želi tovarna ZMAJ šole in učence spodbuditi pri njihovem delu.

A — tekmovanje učencev

Učenci tekmujejo za najboljši spis v eni izmed navedenih tem do konca aprila:

1. Od obiska do baterije. Kritična ocena filma.
2. Od bliska do baterije. Opis razvoja fizike.
3. Uporaba baterije v sodobnem življenju in tehniki.
4. Baterija v našem fizikalnem krožku — Opis poizkusa.

Vsaka šola sme poslati 4 najboljše spise. Posamezen spis sme obsegati 1 do 3 tipkane strani ali ustrezen obseg čitljivega rokopisa.

Šole morajo dostaviti spise do 1. VI. 1972 na naslov: Zavod za šolstvo SRS, 61.000 Ljubljana, Poljanska 28 — Nagradno tekmovanje ZMAJ. Nagrade:

35 učencev prejme praktična darila v vrednosti po 260 din

25 mentorjev — učiteljev fizike, katerih šole in učenci bodo v tekmovanju dosegli najboljše uspehe, prejmejo praktična darila v vrednosti po 350 din. Vsi nagradjeni učenci si bodo s svojimi mentorji ogledali med 20. in 30. junijem proizvodnjo tovarne ZMAJ v Ljubljani

B — tekmovanje šol

Šole naj pošljejo poročilo — izpolnjen vprašalnik tovarne ZMAJ do 1. VI. 1972.

1. Kolikšen % učencev od 5. do 8. razreda si je ogledalo film Od bliska do baterije?
2. Kolikšen % učencev je sodelovalo pri tekmovanju za najboljše spis o baterijah?
3. Koliko učencev je v fizikalnem krožku?

Tekmovalno komisijo sestavljajo predstavniki tovarne ZMAJ in Zavoda za šolstvo SR Slovenije.

Tekmovalna komisija bo objavila rezultate tekmovanja v reviji VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE, PROSVETNEM DELAVCU in PIONIRSKEM LISTU ter neposredno nagradjenim šolam in posameznikom do 15. VI. 1972.

ZMAJ — tovarna baterij in baterijskih naprav
Zavod za šolstvo SR Slovenije

Knjiga prosvetnih delavcev — literarnih ustvarjalcev

Od katedra do Parnasa

Prosvetni delavci so nosilci kulture in še posebej nosilci književne kulture. Mnogi med njimi tudi sami pišejo — nekaj od tega za poživitev pouka, torej za lastno uporabo, nekaj pa tudi za objavo.

Ne samo v Sloveniji — po vsej Jugoslaviji žive prosvetni delavci, ki so hkrati tudi literarni ustvarjalci. Zamisel, da bi njihova najboljša dela izbrali ter izdali v zborniku, je bila navdušeno sprejeta. In že je pred nami knjiga OD KATEDRA DO PARNASA — zelo na hitro ujnjena in na hitro natisnjena. Morda je zaradi te naglice marsikdo, ki se ne more tako naglo odločiti za izdajo svojih del, odpadel; mogoče bi ta ali oni prevod bil lahko boljši; morda bi tudi oprema bila skrbneje dodelana, če bi si izdajatelj vzeli več časa. Toda počasno pripravljane izdaje nosi s seboj bojazen podražitve in še druge nevednosti.

I. ZBORNIK LITERARNEGA USTVARJANJA PROSVETNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE (izdajatelj nameravajo izdati še naslednje) je urejen po abecedi. Vsebuje 80 pesmi, 30 krajših črtic (ali odlomkov iz proznih del) ter 6 humoristično satirčnih prispevkov in prizorov. Naj naštejemo nekatere slovenske avtorje: Dušan Baydek, Janez Dodič, Ludovika Kalan, Anka Krivec, Neža Maurer, Karolina Kolmanič. Tudi prispevek Mile Vlašič-Gvozdičeve — četuji v srbohvaščini — lahko štejemo, da je iz Slovenije.

Knjiga OD KATEDRA DO PARNASA stane 30 dinarjev.

Izpolnite naročilo, jo izrežite in pošljite na naslov: UREDNIŠTVO „PROSVETNEGA DELAVCA“ 61001 LJUBLJANA, Poljanska 6, poštni predal 355-VII. Denar pošljite na tekoči račun PROSVETNEGA DELAVCA: 501-8-26/1

(Tukaj odrežite)

PROSVETNI DELAVEC, Poljanska 6, 61001 LJUBLJANA, pp 355-VII.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam izvodov ZBORNICA LITERARNEGA USTVARJANJA PROSVETNIH DELAVCEV po 30 dinarjev

Knjige mi pošljite na naslov:

Priime in ime:

Pošta:

Kraj, ulica, št.:

Celoten znesek bom plačal takoj po prejemu na tekoči račun PROSVETNEGA DELAVCA: 501-8-26/1

(svojeroden podpis naročnika)

(uslužben pri)